

ОТЧУТТАРЫ ХААЧЧЫЙЫ

оройуонга курааннаа, атын сирдэргэ ко-оттуурга көпсөтүлөр, Шоникидесвай, Нам, май, Азма оройуоннара атыт сымларга оттообут сирдэрибин биэрэри утар-сыбат курдуктар. Орджио-идзевскийдар урут «Му-гудай» совхоз оттуур Тинг-тэвин, «Чурапчы» сов-хозна Мара, Вилтэх диең сирдэрин уонна Эрилик Эристин аатынан совхоз-на Тикт Армы, Олсөөн диең ходуһаларын тува-налардыгар сөнөбөллө-рүи билэрдилэр. Кэбэин оройуона биһигиттэн баран көпсөтөргө бөс ыйык 13—14 күннэригэр ытырар. Онон совхозтар байлаларин предствителлэрин ытыла-лаан, сирн-уоту чуол-найдылларга наада. Били-тин барыта—хардарыта дуоһубар, бартернай до-кументнаһы, онон хаһа-йыстыбалар бөсөтөрү сир-сирэйгэ көрсөтүп көтө-түктэринэ сатаһар. Оро-йуон салалтата уопсай көп-сөтүлүттэн уратыга ороһор ынара суох.

Ивананы байлара туһа-ныхтаахтар. Аны баһынай хаһайыстыбаларыгар ту-гу эмэ ордорон тиһини-эрээххэ наада. Грантор, автомашина ор-то балаҕа илээт уонна кала турар. Ол курдук, 24 МТЗ-82, биһр Т-130, түөрт Т-150К, 18 ДТ-75, түөрт Т-16 трактор кэллэ. Ол эрэри сайаанкалаах албах. Барыта 53 тракто-рү көрдүлэр. Трактор-дар принциптар 32 танаас, таһыта барыта кэллэ. Ионн комбайн адалылы-гытын «Мугудай» совхоз уонна Одылууннары СПТУ ылылар. Олорго, ааспыт сымларга курдук, жаткалара суох. Тыл ха-һайыстыбатын холбоһор техниката быйы да уу суолуван Аллараа Вэстэ-эхэ, Якутскайга, Невэргэ да комуура ортолосбутун кэннэ адалыллар чинчи-лэх. Тоҕо диэтэххэ, Осет-ровскаа биримэстигэр ала-лымлыбаҕата. Маныаха са-һаапна 90 бырыһыана эрэ хааччылыа. Онон совхоз-тар туох да катэбингэ ма-наһыта суох баар техни-канын үлэтин тураллары-гар тиһиллэр. Бу күннэр-гэ өрөмүөнү саралаан окко киирэх иннинэ үмү-рүтүөххэ.

Оттооһунга дьону аһы-нан-уөлүнэн хааччыһыны селсөветтар болромто кинигэр туталара наада. Онооһор арыах иһи-лээх, ылыас хампааньага — куруус үлэхсиргэр — дьону аһылыгынан сүрдээ-ди эрэйди сириттэбит. Ыһым да сарана райсовет президиумун сорох боро-дуукталарга аналлаах дьа-һаллара номолоспота. От-тон эт, арыы өртүтөн сов-хозтар хааччыһахтаахтар.

Сорох совхозтар күнү-дүмү өссө да көтөһүлэр, миэстэбэ оттуурга суотта-налар. Ол байлаларин кө-түллэрэ эрэри, көһөн оттуур кыһалга тирээтэди-нэ хайдах буолуохтарын толкуйдууллара ордук. Быйылгы дьыл биһр уратытынан совхозтар үгүс подразделениялары бөһөн дьаһаныга иһир-биттэрэ буолар. Холобур, сорох отделениелар толору хаһайыстыбанын аһсаан-наах туспа предприятие буоллудар. Онон ордун тех-ниһанын, уматын-оһунуох матырайаалларынан хаач-чыһы уустугулар. Са-

Уматын-оһунуох маты-райаалларын Аллараа Вэстээхтэн таһынаахпыт. Мындааһы биримэстэ-гэр 438 тонна бензин, 418 тонна дизельнай ума-тык, оһунуох матырайаал-лара адалылыбыттары «Мындаһайы» совхоз ту-һаныада. Атыттар, холобур, Эрилик Эристин аатынан уонна Субуруускай ааты-нан совхозтар бу күн-нэргэ Аллараа Вэстээххэ

Көстөрүн курдук, ор-дук үлэ тэрээһингэр, хааччыһы болпуруоста-рыгар быйылгы дьыл ура-тылардаах буолла. Оттоо-һун рабочай быһаныгар ити барыта учуоттанара наада.

И. КАЖЕНКИН,
тыа хаһайыстыбатын
управлениетын кыла-
бынай инженерэ.

Сарсын—Эмп үлэхиттэрин күнэ

ҮТҮӨЛЭЭХ ДОНОРДАР

Ырыһах тыһыны ор-у-һууу... Ити эмчиттөртөн эрэ тутулуга суох. Манна донордар, хааннарын би-рээтчилэр, улахан көмөнү оһороллор. Кинилэр албах ырыһах үрүн тыһыны быһаһабыт буолуохтаах-тар. Миң кинилэри сии биһр эмчиттөр курдук са-һыһыбы.

Дьахтар төрүүрүгэр, оһолго түбэһит иһилээх операция кэмгэр хаһа суох сатамаккын. Хаһы биһрин иһи доруобуйатын чөлүгэр түһэригэ—са-май көдүүстээх ыһыма. Итин таһынан тутуһан

да нэмэйдэммит, сыһа-ламмат күдүттэн күндү эмп буолар. Донордара суох үһөлөөх албах киһи оһоро кэмн иннинэ быс-тыа этэй? Биһиги оройуо-мутугар итинник дьон ах-сааннара аһыһаа суох. Итинник үгүс, амаах са-һаалаах дьоннордөһүтү-һан киһн туттуохтаахпыт. Хаантан үгүс эмтэр, ол курдук плазма, альбумин, глобулин, эритроцит, о. д. а. киһи доруобуйатын чөлүгэр түһэригэ олус

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндүтүк санныр үлэһинит **ЛОБАНОВА** Клавдия Прокопьевна, Эһийтн үйө аһардаах юбилейһынан—50 саакын туолбутунан уон-на Эмп үлэхиттэрин профессиональнай бы-райыһыһыктыһынан 23 №-дөһ аһсака кол-лектива, ие сүрөһитэн үһэр-көтөн туран, эбэрдэһиэр. Баһарабыт кырдыары биһоккө куруутун одох үөлүгэр үһэр-көтө сылдьаргар, чэһтэн доруобуйаны, диең көргөһтөр ыраас халлааны, үгүс үөрүүнү-көтүүнү.

х х х

Күндү дьүөгэбитин **ЛОБАНОВА** Клавдия Прокопьевна 50 саакын туолбутунан уонна Эмп үлэхиттэрин профессиональнай бы-райыһыһыктыһынан итинни, истиһини эбэрдэли-бит. Күндү дьүөгэбит мадды доруобайдык сылдьан оһолоргор, сизэгтэр, көрөһтгэр сүбэ-ама, күүүс-көмө биэрөн үһэр-көтө өссө да үгүс сымларга дьоллоохтук өлөрөрүтүтүгэр баһара-быт.

Дьүөгэлэриң, таһарыстарың.

наадаллаах эөтөр оһору-т-аллар. Онон хаһн биһрэр киһи үтүөтүн киһи сатаан аһан сиилэр. Оройуоһу-мутугар М. Г. Эверстова, Е. Е. Попова уонна С. Г. Слепцов—ССРС үтүөлээх донордара бааллар.

Соторутааһыта биһиги оройуоһумутугар түөрт донор РСФСР үтүөлээх донорын аатын ылда. Ки-һилэр кимнээхтэри? И-ддыла оройуоннааһы от-делын капитана Көһстан-тин Егорович Платонов, киһн балыһа хирургиче-ская отделениетын мед-сестрата Любовь Луки-нична Дьяконова, киһн балыһа кылаабынай мед-сестрата Татьяна Викто-ровна Антипина, Саха ССР Тыатын хаһайысты-батын министрия солбу-һааччы Егор Афанасьевич Бориков.

РСФСР үтүөлээх доно-рын 25 төгүл хаһын тут-тарбыт киһи ылар. Оттон үһэрэ аһтамыт дьон 25-тэн таһалыһыта хаһнары биһрдилэр. Кинилэри э-мчиттөр күннэриһэн ити-тик истиһини эбэрдэ-лиһиң, чэһтэн-чэбдик до-руобуйаны, үлэлэригэр үрдүк ситиһинлэри баһа-рылаахайың.

Л. НОГОВИЦЫНА.

Биһр дойдулаахпыт абыраата

ТААТТАБЫТ УУТУЙО ДУО?

Иһэр уу болпуруоһун быһаарыыга сүбэ мунһахтан

Быһыр - быдыргыт а и Таатта үрэх бөһөгүн сүһ-нүүн батыһа олохсуйбут дьону-сэргэни аһатан-си-этэн, үрүн тыһынарын өр-ү-һүйөн кэлбит сүдү үгү-дээх. Угүт дьылларга сөл-сөл куура-хата быһыһы-быт көчолорун, ходуһа-ларын нүүлсүтөн аһар бу-лан, бу үрэх сүһнүтэр олорор дьоннор улахан курааны, сүтү-сүтүрүһүн билбэнкэ кэлбиттэрэ. Ма-һыаха иһилэр байлаларин үрэхтэрин харах харатын курдук харыстыһаллара, киһн сүһнүүн туора быһан уутун хаһа, хаачахтын сатаабат буолаллара, ол күннэргэ үтүөһүн төлөнө-рө. Оттон олохлут сай-дан, үрэххит үрдээн, би-дидиһит-көрүүбүт кэһтээн истэһин аһын быдыргы оһугаларыт үгүс үгэһтэрин умнан, үрэххит уутун аһ-һан хаалар туһата суох уста сытар ууга холоон, киһн сүһнүүн буорунан, кумарынан, маһынан-оту-һан быһыһтан, хаһһан туһаныар үлэ баһуон көр-сүбүһүнү эрэри, нэдээһ бөһөгүһүгэр, оһсуута олох-пудугар буолла.

Кэһтэ. Онон, бара са-таан, бүтэр бүһнүтүн кэн-нэ үрэххитин хайдах чөл-ү-түгэр түһэрэр туһуһан олүр-саһаны тобула са-тыһыр түбүгэр түстүбүт. Ол сириниң, бу күннэргэ Чурапчы уонна Таатта оройуоннарыгар Саха ССР Министрлэрин Советын анал комиссията үлээһтэ уонна бу иһн курайыт сирдээх-уоттаах оройуон-нары хайдах тыһан кураан-тан быһыһыр туһунан сүбэ-соруу тобулан анал уурааһы бөлэмизтэ. Ком-миссия чиниһилэр сүрүн-нөөн үс хайыһыһы тү-түсүһүттар. Олортон бас-таһыта—Таатта үрэхтэр Амма өрүстэн ууну бырах-тарыы, иһкнһэ—сир аһ-һыһааһы ууну туһаныы, үсүһэ—Алдан уутун бы-рахтарыы. Көстөрүн кур-дук, ой күһүнүн өһү эр-эһтэри турууан эрэбит.

Алдан өрүстэн турба тар-дан, Бааһада нэһилэһин уһуордаан. Дөһүргэһик Туора Күөлүнэн Кыйыга тиниэ ууну бырахтарыы схемата оһоруллубут, ыһаллар буоллаһына, бу бырайыак олоххо иһир-тин түрээһтэһэххэ сөл этэ диең буолла.

Кэһтэтин кинигэр иһн оройуон дьыллатын тэһнэ быһаарарга туһулаһыт бырайыак—Амма уутун Тааттага бырахтарыы бы-райыага турар. Бу быра-һыак кэһтэһнэ турбута ыраалпыт, С. Г. Жирков бэлэмтээн эһитини курдук, М. Н. Сибиряков эдэр бөһтө саһыһыар дьари туруорса сатаабыт болпу-руоһа буолан таһыста. Ол да буоллар, өссө да бы-һаарыллара ыраах быһыы-лаах. Кэһн сымларга Ама оройуонун обществен-ноһа күүүскө туруорсан, бу үлэ тохтотуллан турар эбит. Ол иһин уу хаһа-йыстыбатын институтун директора П. Ф. Федоров бөһтэтин эһитигэр Таатта үрэх үөлө быһыгар улахан күөлү үөһэтин бырайы-һыттан аһаһастаһан, аһар-даа иһэргэ эрэ аһан Ам-маһтан турбанан Таатта үрэх сүһнүүгэр ууну бы-рахтаран сүүрүгүрдүү са-һна санаатын тутуһуһта-рын иһитиннэрдэ. Оскөтүн Амма оройуонун олохтоо-хторо утарыһыт буолла-тарына, бу үлэ саһалам-мыһыһан барыһаах диең эттэ. Ол тыһан баран үгүс тыл эһит таһарыһтар Таатта сүһнүүгэр турбанан сезон уһата 33,5 мол. куб. м ууну бырахтарыы көһмэһэ ыратын. Итн уу Таатта оройуонун сиртэр-уотугар тиһбөннэ да эрэ

сини буолан көтөн хаалар, сиргэ иһэн сизалиһэр дьылдаһаһын санаһтылар уонна турбанан бырахтар-ыллар уу көһмэһин улаа-һыһнары туруорустулар. Кинилэр иһини сэргэ Чу-рапчы оройуонугар тутул-дуохтаах быһыһтары сөһ-төх экологическай уонна техникэ - экономическай чинчийиллэр ыһтаран эрэ баран туттарарга эт-тилэр.

Чурапчы райсоветаы председатели М. Н. Сиб-иряков бөһтэтин эһитигэр Чурапчы оройуонугар уу-ну хаһаныы үлэһтэ сүрүн соруһ быһыһыһыан туруо-руллубутун, оройуон киһ-ниһн олохтоохторун иһэр уунан хааччыар уонна Чурапчы бөһүөлөгиттэн саһалаһт ууһ-ситим саһ-һан барар 5 күөлү чөл-ү-түгэр түһэрэр иһиттэн улахан таас быһыт туту-та бырайыактанарын нэп-сөһтэ. Түмүтөр: «Биһиги Таатта дьонно аһы хаһаан уутугар ыһларбатарын курдук дьаһанаары, эһитин ууттан быһыһары оло-робут»,— диең эһитин үгүс таһарыһтар. Таатта үрэх сүһнүүһүн Чурапчы-һы уһуордаан биһр да хаһыһа уу аһыһын кур-дук дьаһанаары оһорол-лор дие санааһаһара буол-дуо, «биһигини, ол аһа, куурир-аһатар, сүтатар суолта туруммуһук» диең, улаһыһык утарыһылар.

Санаан көрүүдүн, уру-ку өртүгэр Ытык Күөл ууга барыт түгэһэриң. Оччолорго быһыһтарбы-тын буорунан аһтаран оһорор буоларбыт. Оттон буор быһыт уутун аһын сиринэн аһарар иһада суох буоллаһына, хаһтан

Соторутааһыта биһиги нэһилээккэ төрөөбүт-үөс-көһит невропатолог, и-диотеропевт, психонарко-лог, психотерапевт иһ-дэ-лээх Илья Михайлович Климов дойдутун дьонун доруобуйаларын чинчий-эн, эмтээн барда. Киһн Том-по оройуонугар «Эмчит» диең эмтиһир-чэбдиһтэрдэр иһра предприятиеһа кы-лаабыһы ыраһыһа үлэ-һиһр.

Сарсыарда 8 чаастан иһаһэ 7 чааска дьари нэһилээһнэ доруобуйа-тын көрдө-һиттэ. Итин-тан иһаһэ да өртүгэр соло буһбата. Дьонигэр иһаһаллааһтары эһтээтэ, сүбэ-ама биһрдэ. Аһыһах хонук иһитэр 176 ыры-һаһа көмө оһордо. Угүс ырыһаһтары иһаһаһа эһ-тээтэ, албах киһиһа дьа-һоһ туруортаһа. Биоло-гическай эмтээх убаһаһы туттан ырыһаһтары эһ-тээтэ. Корбүт-чинчийбит ырыһаһтарыгар бөһтө эмп оһорон хааччыһа.

Оһолору, иһаһиттэри бөһкө эмтээтэ. Ырыһаһ Валентина - Афанасьевна Тимофеева аһар иһиттэ үлээһтэһин, хамсааһытын толору чөлүгэр түһэрдэ. Валентина Афанасьевна Илья Михайловичка мах-тала улаһан.

Маһан халааттаах аһ-һыһаллар киһи аһаһаһа тө-һөлөөх үтүөһү-өһөнү оһо-һоллоро буолуой, киһн аһан сииһит буолуохтаах. Илья Михайлович албах киһн доруобуйатын төр-бүт-истиһит, чинчийбит, эмтээбит, тыһынарың өл-лөһдөөбүт киһи. Биһр дойдулаахтара, хайаһыт-тар, Илья Михайловичка дойдутун дьонун аһаһ-санаан иһэн ырыһаһта-ры эмтээһиттэр сиртэ тыһа сүгүрүһүлэлэр, мах-таналлар. Киһаһа чэ-һтэн-чэбдик доруобуйаны, үлэһтэр үрдүк ситиһин-лэри баһараллар.

К. АРЖАКОВ.

Н. НОВЛЕВ,
(Таатта оройуонун «Коммунист» хаһыатын б. дь. бөс ыйын 6 күнү-һэһн күөһэриттэн).

Партийнай олох: производствоны салайгы

СУОЛА-ИИНЭ СУОХ ҮЛЭ

Россия Президентин байдара Коммунистическо-норуонка дьэтиктэ...

луттан өгөрон таһаарыга кыттыбат арайгы...

Онон, тус бэйэм санаа-бар, партия авторитетин көдөбүдү бадарар...

Оройуон үгүс партийнай тарилталарыгар партия производствоны салайыга...

Холобур, Одьулуун партийнай тарилтото произ-

водствога сыйыаннаах болуруоһу 1988 сыллаахтан садалаан баара-суога үстэ көрүүт. Онон бир-дөстөрө 1989 сыл сатиныныгар кыстыкка иһирин тэрэһинин туһунан...

Быйата, кураанах куодулаһын, тылыннан соһысо-

лун эбэх курдук. Ити тух сэннаага ажаларыт? Билгин бары эһиһик-тэргэ партия ыттар...

М. НИКОЛАЕВА

ЭБЭРДЭЛИИБИТ! Кунду иһэбитин, эбэбитин үлэ ветераныт СЛЕПЦОВА Надежда Дмитриевнаһа уонна...

Революция музейын фондугар

Москва. Никольский аан таһыгар «толкууча». XIX үйэ бүтүүт. (ССТА фотохроникаста).

Студент олоһо

Бу ый 9 күнүгар Якутскайга Чочур Мыраангга Чурапчы оройуонун студентнарын түмсүүтэ буолан баста...

Тыа сири үлэнттэригэр, орду бийиги курдук экономическай, социальная өртүнэн хаалылаах сирдэргэ олорооччуларга...

Тыа хаһаайыстыбатын үлэнттэригэр түмэр профсоюз райкомун маһыаһы сүһүөх профсоюзнай тарилталарыттан...

Улалэбит коллективтара 500 солкуобайга тиһи биэрэр. Транспорт өгөтүһүн туһаныыга...

Профсоюзнай тарилтэ бири соругунан үлэ дьэспиниһэтигэр тугуу, рабочайдары үлэһэ көбүдүһүн буолар...

Профсоюзнай олох

РАБОЧАЙ КОЛЛЕКТИВЫ ТҮМЭН

бир суол ситиһилэринин механизированнай неһэ хаһаайыстыбаны тэримиттэре буолар...

Профсоюзнай тарилтэ бири соругунан үлэ дьэспиниһэтигэр тугуу, рабочайдары үлэһэ көбүдүһүн буолар...

Феофанов уонна бастын тракторист И. С. Ойососов млан туһаныыларынан...

Итиһик өртүгэр алын туруорсалларынан аһы-үөлү уонна промышленнай таһаардары атыһылар маһаһыһым астарыт буолар...

Быйылгыттан аны ыччат тарийэччигини хамнас-таан үлэһэтигэр эрэллэр. Ити сөп даһаны...

чэскэй предприятие үлэ-һитэригэр өбөлгөрүн илэр дотсадаһаах, остолобуһу-лаах...

Оройуонунуур - техникескэй предприятие профсоюз тыа хаһаайыстыбатын үлэнттэригэр профкомнарын иһик ардылаһаһаһа куоталаһыһа...

М. РОМАНОВА, тыа хаһаайыстыбатын үлэнттэригэр профсоюз райкомун инструктора.

Студенттар олоһор усу-дуобулаһа ыарахан. Кыһ-һаһараһа хоско биэти-алталы буолан оло-роһлор...

Студенттар стипендиана-ра үрдэбит. Холобур, педагогическай факультет өртөгү үөрэнэр студента-ра 120 солк. стипендиана-һы ыһаллар...

РКП райкомун баста-һы секретара В. Е. Попов студентнары үөрөхтэригэр бутардахтарыт дойдулары-гар үлэһи калалларыгар иһирдэ...

Бэйэ кыабынан

Киносеһэ дирекцията 165 тыһ. солк. көзмөй-дөх производственай киһин тутарга быйаары-һыта...

дорунар үбүһүн ыттылар садалаан, видеозаллаһ хөһүгө дьэстиг көһдөһө бүтэ...

Оройуон киһини тарил-талара, киһини таһаар-

чы бирдиктөөн дьон бу тугууһа көмөлөһөн сөһө-рутаһыта 51 тыһ. солк. индэлэрдилэр.

«СО» көрр. Ф. ПЕТРОВА, ЫЛКС райкомун иһик секретара.

ТҮСТЭЭБИТ, ОРДУБУТКЫНА

оскуолатын 100 сааһа туолуутугар

Оскуола билигги дьээтэ.

дьээтчилэри дуу-
кэра эйгэтигэр уһу-
И. П. Демьянова сы-
н үлэллэр. Бу чах-
ымнылаахтык сы-
һар учуутал фоль-
кл ансамблы, оскуо-
ланык хорун тэри-
лайар. Атын тумал-
ай хайысхалаах
тэри кытта биир-

наны, о. д. а. тантаан
оонһуулар. Иппас уруок
кэнииттан оһуокай тэрил-
лэр.
Баҕалаах рэблор нэди-
лэбэ түөрт күн нонгул
тустуу, хамсанһылаах
оонһуулар сезиалларыгар
эрэйдэллэр.
Кэлин үс сылта оро-
һуонһаады предметэй
олимпиадаларга бэйиһи
үөрэнэччилэрбит ситиһин-
лээхтин кытталлар. Мате-
матикага, саха тылыгар
бастаан, нуучча тылыгар
иһик микстэлээхтэр. Оҕ-
тон черчеснеге хас да
сыл кыайаннар, бэйиһин
үөрэх дьылыгар зональ-
най олимпиадага оройуон
кэһини көмүскээн үһүс
миэстэ буолан үөргүлэр.
Кинилэр бу ийһа ыһыт-
лар республикатаары
олимпиадага кыттар бы-
раабы ылбытара.

ны ыллалара чаастатый-
да, Төрөпүттэрибит күөс-
тэрини оскуолага тематич-
ескай биэчэрдэр, дьаар-
баһкалар тэриллэллэр.
Маны барыларыгар үөр-
энэччилэр төрөпүттэри
кытта биһргэ кытталлар.
Холобуур, биэчэргэ аһар-
дас бэһиһинэн эрэ му-
һурдамматтар, дьэз кэр-
гэн састааптаах араас
көрдөрүх куоталаһыһылар,
викториналар, о. д. а. көх-
тоохтук бараллар.

Педколлектив үөрэтти,
интин сана көрүҥүрүн
олоххо иллэрэн, дэгит-
тэр сайдыылаах ыччаты
интэи таһаарар баҕата
улахан. Билигин даҕаны
билиги үлэһитигэр билдэр
ыарахаттар, мөһөдөр аһы-
һада суохтар. Олору туо-
ратыы общественноһы
кытта ыһса сибээстэһини-
тэн, биһргэ үлэһитинтэн
быһаччы тутулуктаах дьэз
аарабын. Оһон салайтара
сатымыбыт. Оһуоха биһр
бөчүмһаах төһүүрүн хаак-
уруу оскуолабыт үйэлээх
юбилейа буолуо дьэз биһр
эрэллээхпит.

А. КОЖУРОВ,
оскуола директора.

Иһан КҮЗЬМИН Оскуолабыт уоттара

Төрөбүт аһаһым кыһргэлэ—
Мин ытык кыһрдыаһас оскуолам.
Төһөлөөх бар-дьонун эрэлэ
Түмүлэр айыһа дьол буолан.

Хос ырыата:
Үөрэммит оскуолам,
Арыһлаах—мин дойдум,
Сандаарар уотунан
Угуйа сырдыгыһын.

Сабыллар кыһмһары оонһотон,
Сүүс саһым күннэтэ чугаһымр,
Үтүмэи сыллары нөгүөлээн,
Үбүлүөй бэлэмэ сатыһыллар.

Хос ырыата:
Дьол-үөрүү сулуһа буолаһын
Эһ өссө күөһүө сьрдыарыһый,
Көһчүрү ыччаккар аһаһын
Дьиктиһи чөлгөй сандарыһый!

Хос ырыата:
Оскуола бүгүһүгү үөрэнэччилэрэ
билиһгэ-көрүүгэ тардыстар, дьулуур-
даах дьон.

БҮКТЭР

имнээн оһолор тө-
һоруоттары кыһ-
и дьириниһ билдэр
көмөлөһөр. Учуу-
рун болһомтотун
аһтаах куолаһы са-
рыһа ууһар буо-
һуһаһас кэм иһигэр
ор хаһан да туой-
оһолор һоруот
арын толорор.
Иһи таһаарар буол-
тобулларга оһолор
ы оһуол оонһуу-
оонһуулар, Хо-
лабылыгы, хаамыс-

Абаҕа оборонатын командира

Ласпыт үйэ ортотун
диһки Г. Хайаһымтэ нэ-
һиллээгэр хоһуобунай
буруйдаах Н. Н. Хоһу-
тов дьэз нуучча
кыһини сыһыһаа аһа-
һыттар. Кинини очо-
тооһу кинээһтэр Баһа-
һа үрөһөр Туора Куөл
дьэз сьргэ кыһын
дойдулаан, Бобуй дьэз
сьргэ сайылкытаан
олохтоһуоттар. Ити
сьрдэригэр дьэз-уот
туттан, Иһидэһтэн көр-
гөн ыһан, сьр солоси
бурдук ыһыһан, сьүһү
интэи ыһан буолаһан
барыт. Биһэ уолу тө-
рөпүт. Оһтон үстэрэ
1914 с. сьрингэ бар-
һыттар. Оһно Ваня
дьэз кыһа уола өлбүт,
оттон Шьукулай уоһна
Бороһуоһай эргилтэ
кэһиттэрэ. Улаһан
Уолун Уйбаһны Иһдэһа-
һа дьэз огдоһоо эмээ-
һингэ интэригэр биһрбит.
Оһоһ уол интэригэр
тинтэн Сьрэмээт (Сьр-
матиниһоһ) дьэз аһа-
һыһаһаһаммыт.
Уйбаһ кэһин Сьмэи
дьэз уоллаһаммыта. Ки-

ни бийиги оскуолабыт
таһар үөрэммитэ, Улаһ-
тан баран Якутскайга
кыһрэн үлэһин сьыл-
һаһан, Колчагы утары
сьрингэ кыһтыһыта.
Оттон граждандскай сь-
рингэ Пенеллеһы Соло-
будаттан үүрүүгэ кыһ-
тымһы ылһыта. 1925
с. Аһмаһа кооператив-
на биһрээһиниктиһи
олордоһуна, Артемьев
баһдата Абаһа дьаһ-
пыһын халаары гыммы-
тын, пионердэри уоһ-
на комсомолдэтары тү-
һэн, тарһиһэн тэриһэн,
оһу хамаһндаһаан өс-
төөһө сууһарыһааһа
ларданы оһорһута.
Оһон С. И. Сьрэмьят-
ниһоһ Абаһа номоххо
кыһрбит оборонатын та-
һиһэччиһиһ буолар.
Оһ туһунан броһураһ
сьуоллаһан турар.
Кыһыл партиһан оло-
һо суох буруйдаһаһы-
һа түбөһөн хаһыһыта
сору-муһу көрөн өлбүт,
дьон-сьргэ ыһр куһур-
даны күөһүһүһүтэ.
Е. ПОПОВА,
библиотекарь.

УЧУУТАЛ

Үчүгөйгэ уһуһааччы,
Билигин биһрээччи—
Варьта ити бийиги
Ытыктыһыр учууталбыт.

Учууталбыт бийигини
Вастаһы кыһлаһтан
Үчүгөй дьон буоларга
Кыһанан үөрэтэр.

Кини бийһэхэ аһыһа
Кыһлаһпыт сьрдык аһыһы,
Кини бийһэхэ саһыһа
Билиһгэ тардыһыһы
кыһмһын.

Баһыһа өйһэхэ,
Бийиги учууталбыт,
Үчүгөйгэ, кьрөгө
Сьрдэһр кыһиһит.

Нюргуяна ПОПОВА,
VII кыһаһ
үөрэнэччиһэ.

ҮҮНЭР ОҢО СААСПАР

Мин Арыһлааһа Куй-
баһа дьэз аһаһаһа тө-
рөһн улаһпыһым, Аһам
биһрде эһипитин өйдүүбүн
«Эһ үөрэнэр оскуолаһын
тутар буолдубут, сүүһ
улаһан дьэз буолуһуу,
түтэх хостон кыһрбит аһа-

һын буһан таһыһан сьу-
һа».
Майһаһыһа кыһаһа
отуччаа чугаһыһар оһо
үөрэммитинит. Оһортоһ
билиһи 10 иһи тыһы-
һаһыһыт, Уолдтар сь-
рингэ өлбүттэрэ.
М. ПОПОВА,

ХАҢАН ДА УМНУБАППЫН

Бийиги көлүһнэ саһмай
улаһтыһааһа, эт-хаһан өр-
түнэи сайдыаһааһа кэм
Аһа дойду сьринтэн кэһ-
иннээһи тьһиммэт-түгэммэт
сылларга түбөһөнөт. Оһон
оскуола боруоһун аһыһын
аһыһыт уол аһыһаһыһым.
Оччотооһу оһуһунан-аһы-
һан сьылдэр саһа Арыһ-
лааһтан балачча ыһраах
сьһтар аһаһыһтан Мүкэ-
тэн кэһиһим. Бастаан көр-
рүүгэ оскуола дьээтэ сүү-
нэ улаһан. Иһикс-үһүс
сьһын хаһа-хаһа үөр-
нэр уолдтар уоһна кыһ-
һыттар даҕаны бөдөн-са-
һан эһилэр. Грнша Заха-
ров, Пана Христофоров,
Вася Лазарев, Петя Кор-
нин, Костя Накатоһ, Гоһа
Харитоноһ эһи балачча
обурһутук көһөлдөрөт.
Саһыс-саһа кыһрааскалаһ-
мыт паарталарга оһорһу-
һут. Бастаһы учууталым
Афанасий Григорьевич
Новгородов саһа тэтэрэһт,
харһндаһ, уруучуһа бөһ-
түн көһөһөн, миһээрдэһи-
тинэи кыһлаһа миһрэн
кэһитэ. Намыһаһ уоһна
халыһ, кыһа көрүһнээһэ.
Сьһнаһаһ баһаһы куо-

лаһтааһа, Гимнаһтернатын
кэһит саһыһаһан куруһан
кыһраммыт этэ. Ситэ куу-
ра иһик иһчэһэй баһтаһын
өһө тарһаммыта сьһиһи-
һин аһаһ сууһан-тараһан
бүһүтүн көрдөрөһө... Бил-
лиһин санаһтааһа, аһара
сьһнаһаһас, иһэн-холку
учуутал этэ. Сьрдээх
кыһас уоһна кыһраһаһаһ
буоһарыһан дуоскаһа су-
руһара.

Аһам Наукууһс учуутал
Вера Афанасьеһна Лис-
тиковаһааһа миһини дьаһ-
лээһитэ. Кини эһийиһи
иниһи оскуола өлбүорун
иһигэр баар дьэһэ оһөр-
буһтара. «Үөрөһтээх дьон
көрөһилэ сьрыт. Дьол
төрдө — үөрөһхэ - бил-
һэ», — дьэз аһам үрүт-
үрдүгэр этэрэ. Иһир-
бааччы, сьрдээх аһаһаһ-
тын оһорһуһуһут. Мин са-
һаһанарын кыһтыһырым.
Субуотэ аһыһ аһам миһ-
гин кыһтары Мүкэһэ (оч-
чотооһу ыһлар дьык
кыһаһ дьуһааһаһаһ эти-
һэр) оһор оһолору сьһы-
һаһ ат сьрарһатыһар тьһи-
һиһ иһдэрэ. Үөрөһ буо-
лар күһүгэр сьрсыһара

халлаан сьһуһуһууһа
оһуһан түрүортоһан аһа-
тарһыһын сьуорданыһан
суулаһалаһан, оскуолаһы-
һыгар тьһиһи тьриһлөһөн
аһаһтыһара.
Үөрэнэр оһото аһыһа-
һыттан аһыһиһи кыһаһ
саһыллаһан, Чураһыһа
аһарабар С. С. Попов-
тааһа аһаһлар дьэз са-
һаһаһа бургунас сьэти-
һээх аһам кыһлэрэн дьэ-
лээһитэ.
Үһүсэ үөрэнэрбөр
Арыһлааһлар төһүбүтүм,
интерһакта оһорһутум,
Иһтэһччиһан Иһколай
Ефимович Наһенкин үлэ-
лээһитэ. Кини сьру-сөһ
баһаһыһын хаһыһы бүт-
тутан туран араас сонуу-
һары, политиканы аһара
уоһна аһдараһаһы гьһы-
һаһыһыһа сьрдык харак-
тарыһан миһээрдиһ-ми-
һээрдиһ көрөн турааччы.
Сьрсыһыһы уруоһтары бө-
һөһиһрбитини хотуруоһ-
луура. Эһиһ кэһит саһы-
һаһ өһдэтскай куруһаһ,
түһөһүгэр сьһиһтэрдээх ха-
һаһаһтар кыһлааһа. Мүө-
һанган чүөһөһкэ хаһтыһ-
халааһ иһиһи һыһыһыһан

кэһин соруһаһтарм төһө-
рөһүтүн саһыһыт тө-
һүө өһөһөн көрүтэһиһр
буоһара. Кини сороһор
учууталлары солбуһан үө-
рэтэрэ, Биһрде дуоскаһа,
саһгарарын куруһа, «үһүс
этэрэһт өһөнөһөдө» дьэз
суруһаһа. Оһуоһа: «Иһко-
лай Ефимович, эһөнөһөдө
дьэз суруһуоһтаах, «с»
оһнуһар «з» буолуоһтаах»,
— дьэһиһрэр мин дьэһи
эһр прическыһаһа төһөтү-
һиһи кыһнаһ кыһна, кыһ-
һыһаһа эрэ көһнөрө
оһута.
Нуучча тыһыһар үөлүс
укуоһтаах, прическата
эһиһ суох Иһнокентий
Иһнокентьеһич Корһин
үөрэһитэ. Биһрде, кы-
һыһыһыт баһараһаһа, Васи
Наһенкинныһан этэ дуу,
Аһаний Поповтуһи этэ
дуу, таһара дьэһитгэр
таһсан төһлэрэһтэриһини
этэрбэһтээх уолдтар нэс
баһыһаһ сонһуу сьрыһ-
таһыһыһа, аһаһ аһа-
һаһтаһан улаһан иһиһи
буоһар куолаһа иһиһиһи.
Өһөһөһөр төһүһлэһт оскуо-
лаһыт сьһиһаһыһаһа Мь-
һан Кьһөнөһонтоһич По-
лов туһар эһит. Сьрсыһы-
һар өлбүорго уоһсаһ ть-
һиһа дьэз буоһа, нууч-

чалыһ тыһыһаһ сьһиһ-
дэһсэһи биһрээһэ аһаһа.
Оһно аһан бастаан «бы-
һаһаһар» дьэз тыһы иһи-
һиһтээһини. Саһмай сөһө
гыммыт эһит дьэ саһыһы-
һын.
Бастаһы оскуолаһы уоһ-
на миһнэхэ үөрэһит баста-
һы учууталдары, иһэ
иһитини сьһаһыһын көр-
һитэ, төрөһбүт үөһкэһит
аһаһыһи көрһитэ, маһиһы-
һы сьһиһи таһтал сьрдык
наһитини көрһитэ, өһдө-
һөн өрөһтон тардыһтар
бастаһы оһон көрһитэ,
хаһан да, хаһан да уһи-
һаһыһын, өһдөөх-санаһааһа
иһиһи эрэ барыта оһнук
эһөһт. Оһ да иһиһи ыһраах
да тэһиһиһэ сьһдһанһын,
күннээһи чугас кыһыһаһа-
һас ыһыһыһар да хаһы-
тарһын, бастаһы оскуола-
һар мэдһиһи маһтанарыһан,
сьрэххэр, дууһаһар иһиһи
соччотук чугас, оһнук
күһду. Барра маһтал
эһиһэхэ, Арыһлааһыһ ос-
куолаһа!
Б. ПОПОВ,
филосоһеһкай наука
доктора, профессор.

С. ПОПОВ,
филосоһкай наука
кандидата.

Матьрыһаһаһ бөһөһөһ
журһнаһыһ Стеһан Попов
бөһөһөһөһа.

